

**Zápis z šestého zasedání
Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva
a provádění Evropské úmluvy o lidských právech
konaného dne 14. ledna 2020**

Dne 14. ledna 2020 od 13:30 hodin se na Ministerstvu spravedlnosti („MSp“) konalo šesté zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen po řadě „Kolegium“, „Soud“ a „Úmluva“) jako poradního orgánu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem.

(...)

II. ROZHODNUTÍ SOUDU PROTI ČESKÉ REPUBLICCE

D. H. A OSTATNÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICCE

Zástupce KVZ *P. KONŮPKA* předestřel nedávný vývoj v dané věci. Výbor ministrů v září 2019 projednal výkon rozsudku. Uvítal sice přijetí dosavadních opatření a vynaložené úsilí od roku 2015 (posílení společného vzdělávání a množství vynakládaných finančních prostředků), ale současně vyjádřil silné znepokojení nad tím, že opatření mají na segment romských žáků malý dopad. Dle posledního šetření v základních školách činí podíl romských dětí ze všech žáků vzdělávajících se dle programů pro lehce mentálně postižené 29 % (posun za uplynulý rok pouze o 0,5 %, za poslední tři roky o 1,5 %). V prvních třídách je tento podíl romských žáků 20 %. Výbor ministrů proto vyzval ČR, resp. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy („MŠMT“), aby situaci analyzovalo a poskytlo vysvětlení malého dopadu na romskou část populace. Výbor ministrů upozornil na možný problém v diagnostických nástrojích, na základě kterých je zjišťováno lehké mentální postižení. Vyjádřil pochybnosti, zda zaváděné nástroje jsou dostatečně neutrální a zohledňují kulturní a socioekonomické prostředí dětí. ČR je proto do 30. června 2020 povinna podat novou zprávu, přičemž se především očekává vysvětlení, proč přijatá opatření na segment romských dětí nemají hmatatelný výsledek. Dle *P. KONŮPKY* praxe ukazuje, že romští žáci nemají z inkluze takový prospěch jako ostatní, resp. že příčiny mohou být širší a dotýkat se i jiných resortů, nikoli pouze MŠMT. Navrhl, aby Kolegium přispělo k řešení situace ustavením expertního fóra sdružujícího zástupce více institucí i romské komunity s cílem identifikovat příčiny malého pokroku a případně formulovat doporučení.

Zástupce Kanceláře veřejného ochránce práv („KVOP“) *J. ŠVOMA* vyslovil pochybnost, zda zástupci resortů jsou schopni identifikovat problémy z jim dostupných informací. Domnívá se, že vhodnější by mohlo být situaci zkoumat prostřednictvím sociologické metody. Konkrétně například kvalitativním sociologickým výzkumem včetně vytipování klíčových „hráčů“ (poznatky o praxi, moderní diagnostické metody). Považuje za vhodnější získat informace přímo od zdroje a teprve následně je analyzovat a zkoumat efektivitu opatření.

Předsedkyně Výboru pro práva dětí Rady vlády pro lidská práva („Výbor pro práva dětí“) *K. LAURENČÍKOVÁ* uvítala záměr zřídit expertní mezioborovou skupinu (možnost jít do hloubky). Brzdu při narovnávání podmínek spatřuje v absenci meziresortního a mezioborového (terénního) koordinovaného přístupu k potřebám dětí vyrůstajících v nevyhovujícím prostředí. Považuje za důležité diskutovat o kvalitním metodickém vedení školských poradenských zařízení a pracovišť. MŠMT vnímá potřebu sjednocení diagnostické a metodické praxe (dětí se stejnou potřebou by napříč regiony měly dostat stejnou podporu, používání moderních diagnostických nástrojů, nastavení kontroly práce zařízení). Sjednocený přístup je důležitý i pro včasnost podpory zejména u romských dětí vyrůstajících ve vyloučených lokalitách, propojení školské, zdravotní a sociální intervence (široké spektrum zátěží). Absence spolupráce vede k malému dopadu intervencí ve školství. Řešit by se měla i přístupnost a kvalita podpory dětí v předškolním vzdělávání. Dle dostupných informací mnoho romských dětí

v předškolním vzdělávání stále není. Upozornila, že v současnosti se formulují priority pro další programovací období (systémové změny skrze evropské fondy). V zahraničí například došlo ve vztahu k sociální inkluzi a inkluzi ve vzdělávání k propojení jednotlivých fondů do společného operačního programu (zajištění koordinovaného přístupu k dětem). Je zde i aspekt migrace rodin, absence podpory v bydlení pro několik tisíc rodin (zejména romské děti často žijí na ubytovnách). Dle dostupných dat nevyhovující bydlení souvisí s prospěchem, duševním zdravím, chováním atd.

Zástupkyně MŠMT *D. PRUDÍKOVÁ* uvedla, že MŠMT se nebrání mezíresortní spolupráci a hlubší diskusi s přihlédnutím k tomu, že možnosti MŠMT jsou omezené (škola pouze jednou z rovin). Sdělila, že zpráva pro Výbor ministrů bude vypracována na základě čerstvých dat (sběr září 2019), v kontextu širších opatření, například cílených dotačních programů na romské děti. Podotkla, že samotná čísla mohou být zavádějící, jelikož z hlediska uvedených podílů se jedná pouze o kvalifikované odhady, nikoli statistická data.

Zástupce KVZ *Vít A. SCHORM* shledal, že jsou zde dva přístupy (provedení výzkumu a zřízení expertní skupiny), které se však nevyklučují. Vyjádřil podporu úvodní odborné diskusi, která je nutným předpokladem toho, aby bylo možné případně výzkum vůbec zadat. V tomto ohledu odkázal na dřívější kauzu ve věci soudnictví u dětí mladších 15 let, kdy se rovněž vedla debata o zadání výzkumu, a která ukázala nesnadnost formulace dobrého zadání výzkumu. Považuje za vhodné učinit úvodní setkání i za přítomnosti romských zástupců, aby bylo zřejmé, proč dosavadní úsilí nenesou výsledky. Uvítá návrhy kandidátů do expertní skupiny.

Závěry:

Kolegium podpořilo návrh ustavení expertního fóra, jehož cílem bude analyzovat příčiny stále vysokého počtu romských žáků, kteří se vzdělávají podle programů upravených pro žáky s lehkým mentálním postižením, a formulovat návrhy opatření, ať již spadajících do gesce MŠMT či jiného ministerstva, ke zlepšení tohoto stavu. Součástí činnosti expertního fóra by mohla být i realizace sociologického výzkumu. Členové Kolegia byli vyzváni k zaslání návrhů na členy fóra.

V Praze dne 14. ledna 2020